

COVID-19 ligos pandemijos sąlygotų karantino apribojimų įtakos asmenų su negalia užimtumui darbo rinkoje ir darbo santykiams analizė

2021 m.

Tyrimo metodika

Kokybinis tyrimas

- 2021 m. liepos – rugpjūčio mėnesiai
- 4 virtualios fokusuotos grupinės diskusijos
- 26 asmenys su negalia

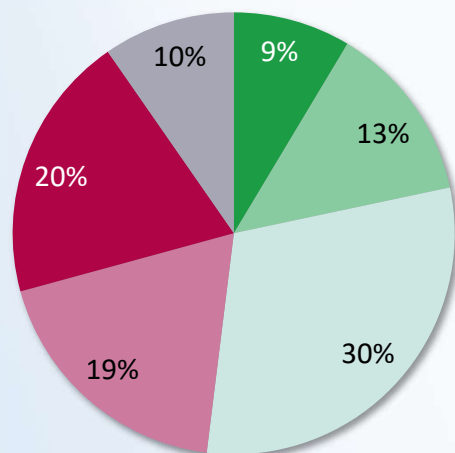
Kiekybinis tyrimas

- 2021 m. rugsėjo – spalio mėnesiai
- 383 asmenys su negalia

Asmenų su negalia situacijos pokytis ir Covid – 19 įtaka jam

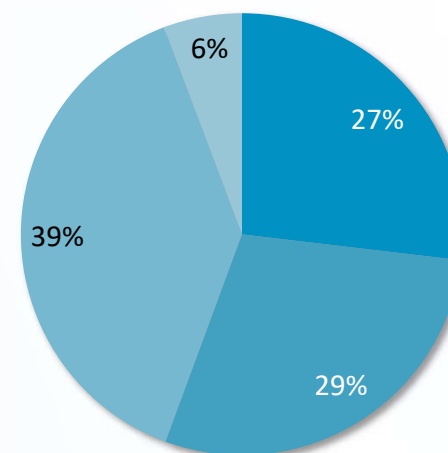
N = 383

Bendras asmeninės situacijos pokyčio per paskutinius 2 metus vertinimas

- Ženkliai geriau
- Šiek tiek geriau
- Taip pat
- Šiek tiek blogiau
- Ženkliai blogiau
- Nežinau/negaliu atsakyti

Covid-19 įtaka bendram asmeninės situacijos vertinimui

- COVID-19 turėjo labai didelę įtaką
- COVID-19 turėjo, bet nedidelės įtakos
- COVID-19 nepadarė tam jokios įtakos
- Nežinau/negaliu atsakyti

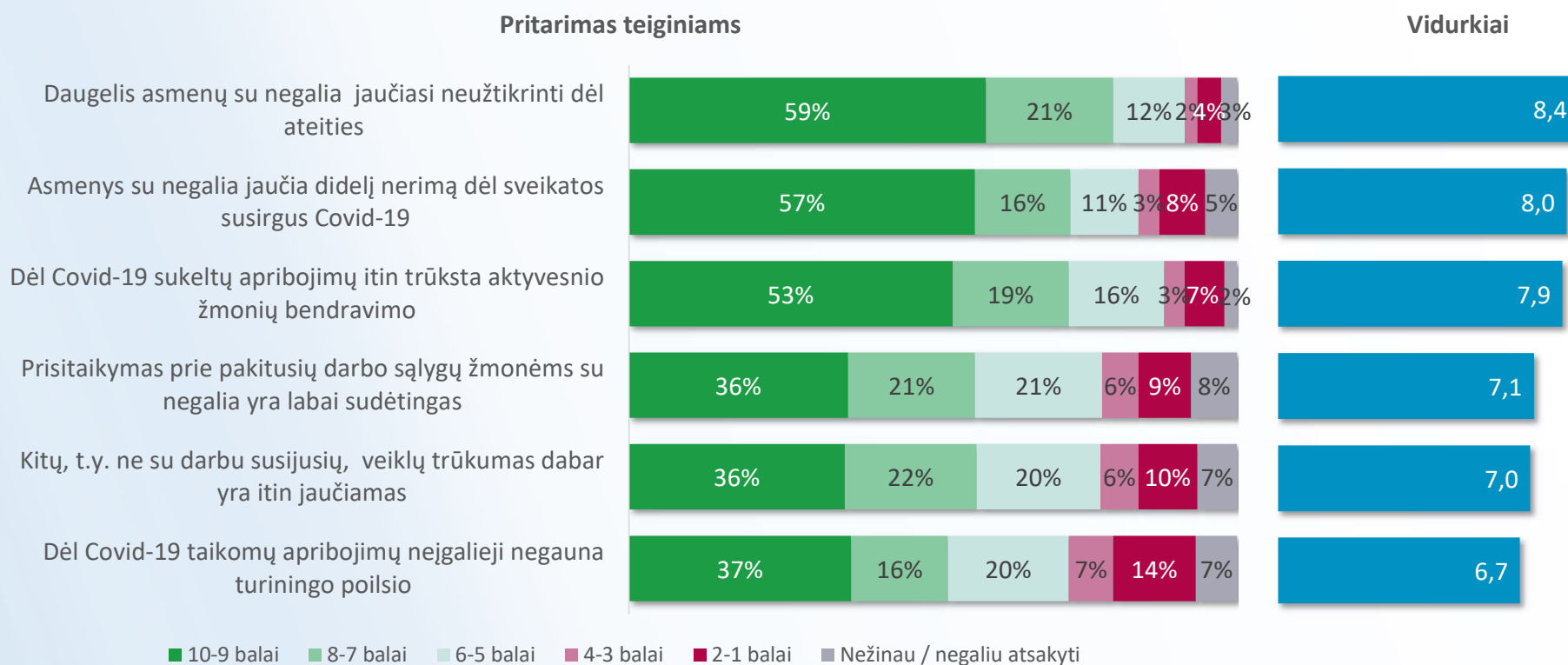
Asmenų su negalia emocinė būklė Covid – 19 pandemijos metu

N = 26

- **Pyktis** dėl ribojimų
„draugų trūko, su kai kuriais nebebuvo galima susitikti, o internetu, telefonu nebe tas bendravimas, kaip natūraliai“
- **Liūdesys**, dėl nukentėjusio socialinis gyvenimo
„nežiūrint to, kad esu riboto judėjimo, priklausantis nuo kitų žmonių, buvau visada toks keliaujantis, o dabar negaliu niekur išvažiuoti, mane tai emociškai stipriai veikia“
- **Baimė / nerimas** dėl ateities, nežinomybė,
„daug klausimų, kas bus toliau?“; „niekas nežino kuo tai baigsis, ką daryti? Mane išvarė į prastovas, niekas nežinojo, kas bankrutuos, o kas išsilaikys“
- **Nuovargis** dėl priverstinės izoliacijos,
„aš pratęs daug keliauti, judėti, o kada esi visas suvaržytas, apribotas, negali niekur nei išvažiuoti, nei pabūti, automatiškai negauni ir turiningo poilsio“

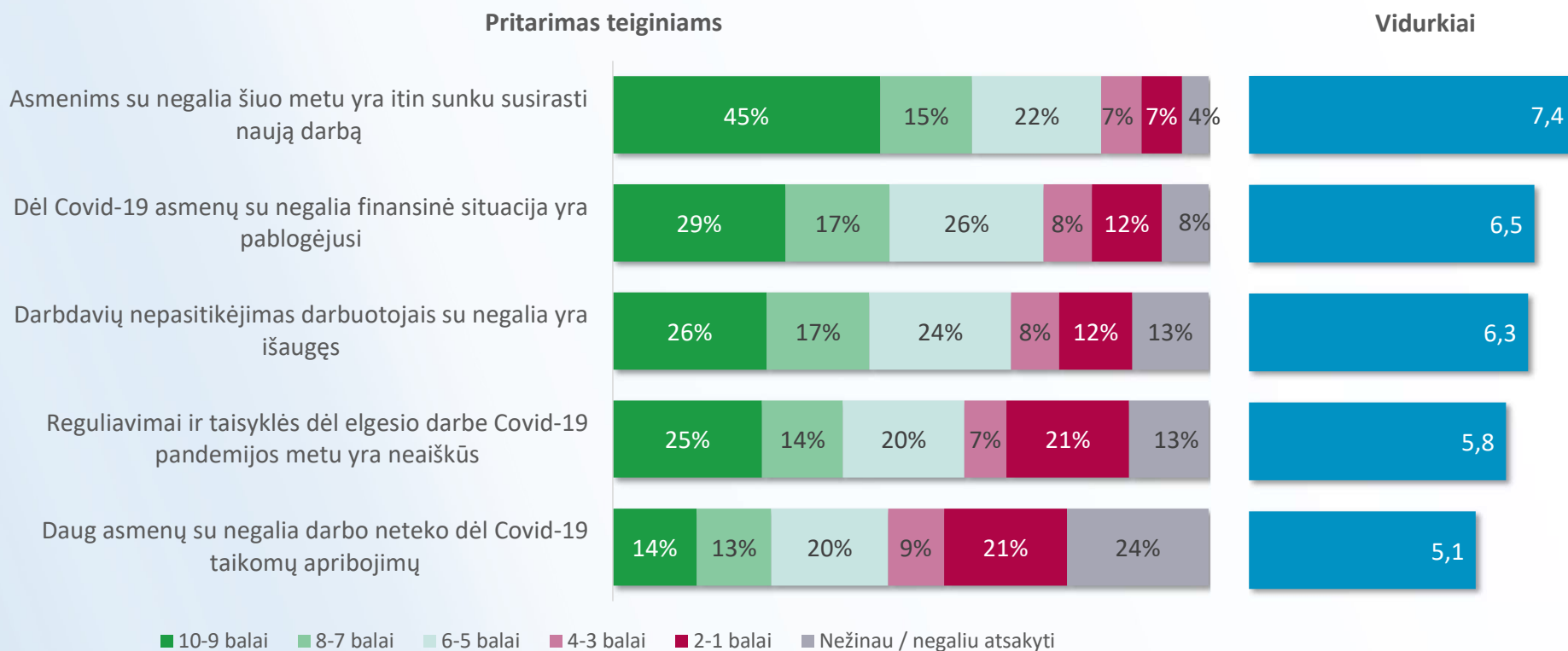
Asmenų su negalia padėties darbo rinkoje vertinimas: emocinė būseną

N = 383

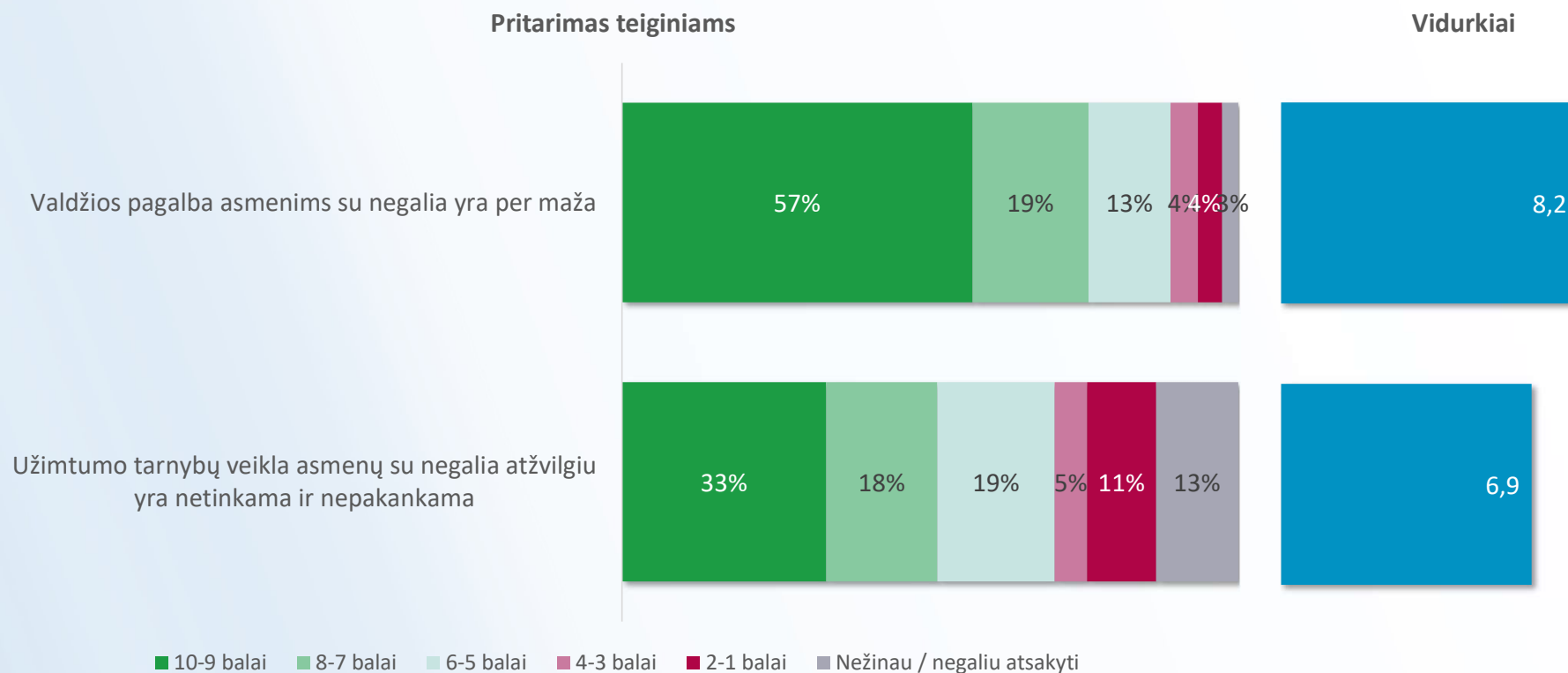
Asmenų su negalia padėties darbo rinkoje vertinimas: darbdavių požiūris

N = 383

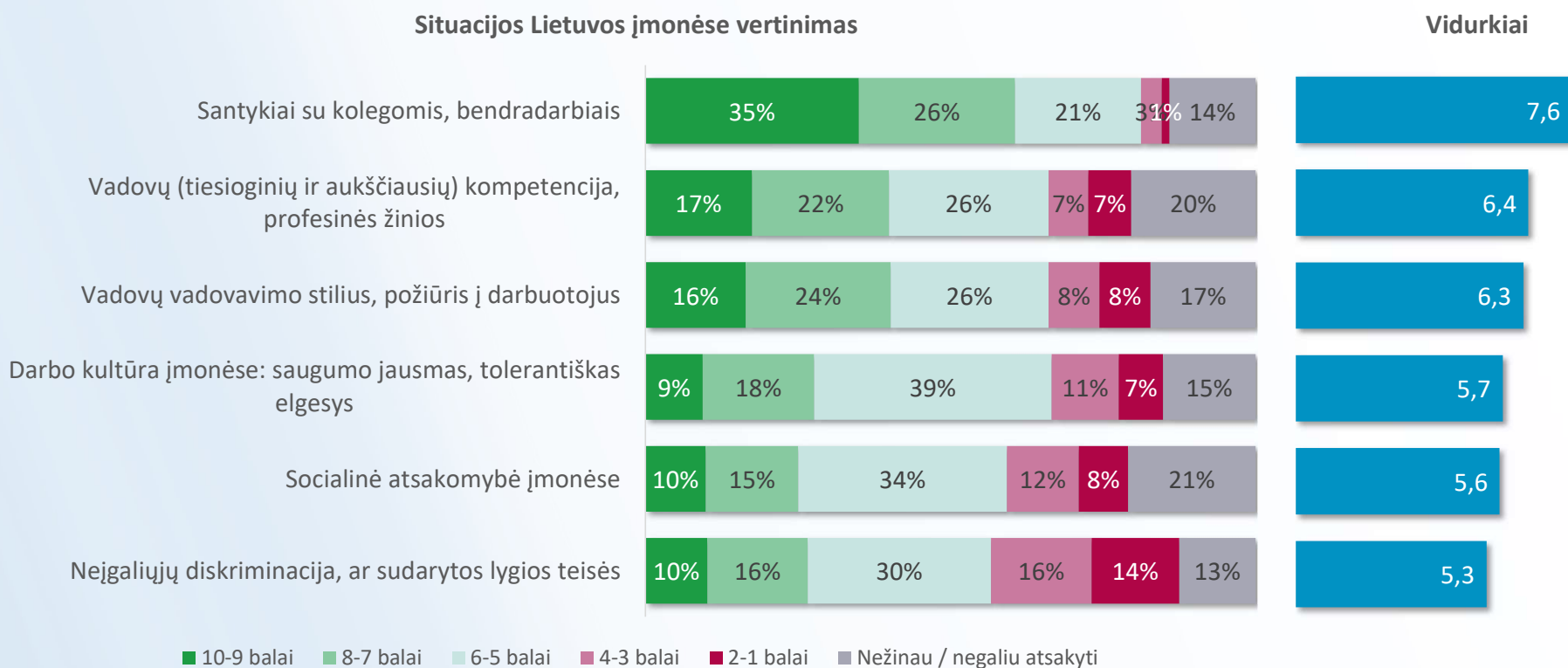
Asmenų su negalia padėties darbo rinkoje vertinimas: valstybės pagalba

N = 383

Asmenų su negalia situacijos Lietuvos įmonėse vertinimas: atmosfera

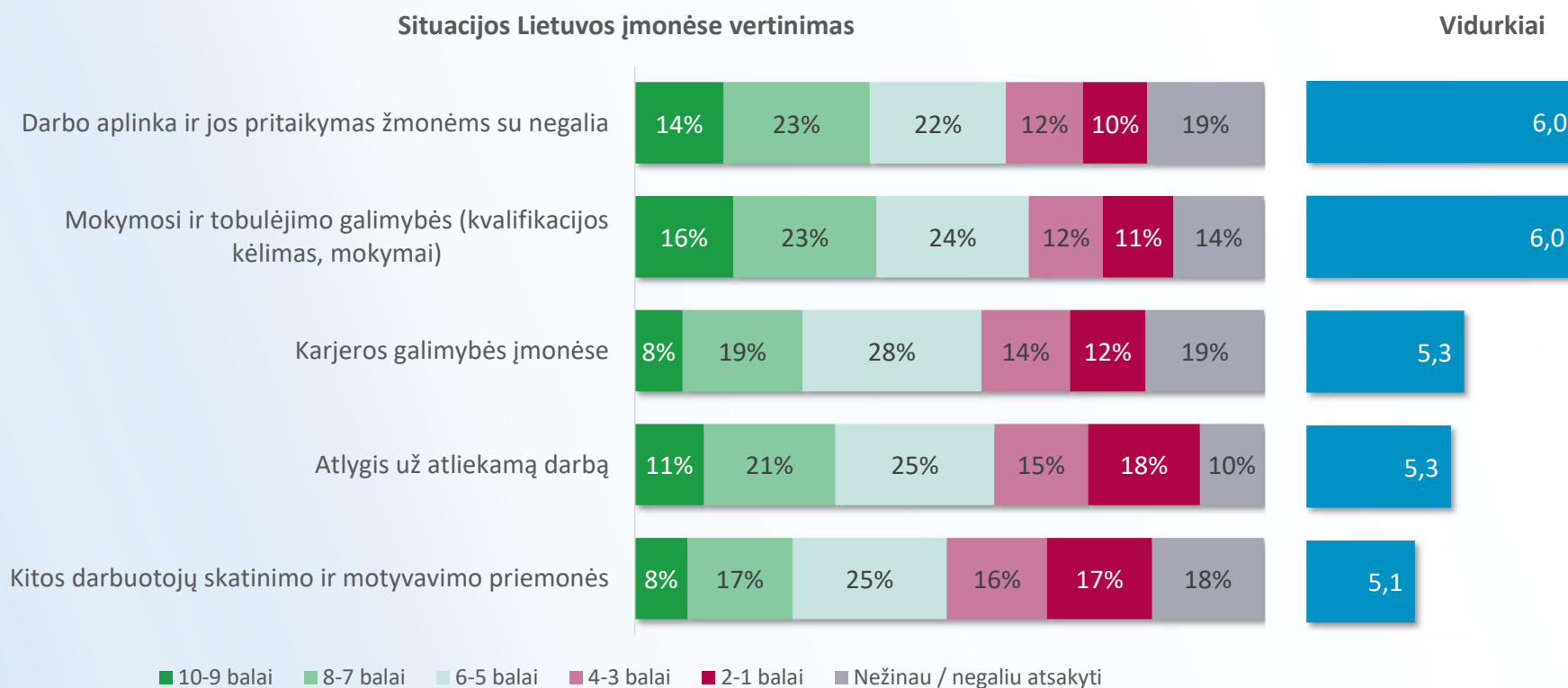
N = 383

Asmenų su negalia situacijos Lietuvos įmonėse vertinimas: galimybės

N = 383

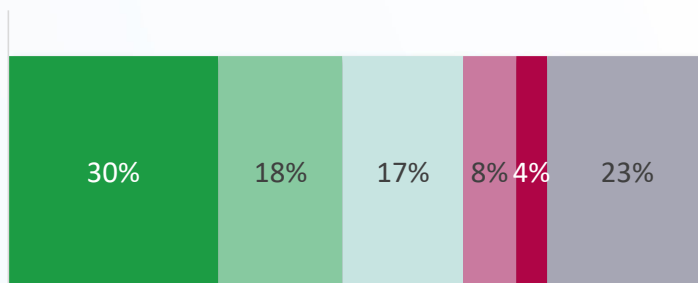
Asmenų su negalia situacijos Lietuvos įmonėse vertinimas: prisitaikymas prie Covid-19

N = 383

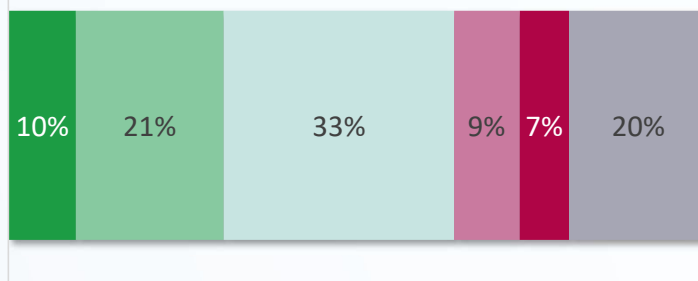
Situacijos Lietuvos įmonėse vertinimas

Vidurkiai

Informacijos sklaida įmonėse apie Covid-19 reguliavimus, taisykles.

Darbo efektyvumas Covid-19 taikomų apribojimų metu

■ 10-9 balai ■ 8-7 balai ■ 6-5 balai ■ 4-3 balai ■ 2-1 balai ■ Nežinau / negaliu atsakyti

Asmenų su negalia problemos dėl Covid – 19 pandemijos sąlygotų prastovų / priverstinių atostogų / sumažėjusio darbo krūvio

N = 26

- **Nežinomybė** ar iš vis pavyks grįžti į darbą
„mane neramino laukimas ar paskambins ir kada paskambins? Mačiau, kaip kvietė kitus darbuotojus, o man vis nepaskambindavo, tai maniau, kad manęs greičiausiai neiškvies, pasakys, kad atleido“
- **Pajamų sumažėjimas**
„man klausimas buvo ar aš sulauksiu pajamų per prastovas, puikiai suvokiau, jog labai norint galima sukelti dirbtinį bankrotą, o kalbų apie tai buvo daug“; „supratau, kad nebegalėsiu gyventi kaip anksčiau dėl tų apribojimų, darbo užimtumas per pusę sumažėjo ir pajamos atitinkamai“
- Vadovo **palaikymo trūkumas**
„tragiškos situacijos, iki absurdo „prieidavo“, su ašaromis visokiomis, nes neaišku ar bus finansavimas projektinės veiklos, finansavimas mažėjo, o žmonių prisamdyta ir ką čia su jais daryti? Viskas išsisprendė, bet paskutinę minutę ir tokia gaudavosi nuolatinė įtampa“

Asmenų su negalia patirtos problemos dėl persikėlimo dirbti nuotoliniu būdu

N = 26

- **Tinkamo dienos režimo susiorganizavimas**

„susikaupti sunkiausia buvo, kad nebūtų trukdžių namie, nes norisi Facebook įsijungti“, „labai sunku yra kai tu vienoje vietoje miegi, valgai, leidi savo laisvalaikį ir dirbi, o kai didelė šeima, tai ne vienam gi nuotoliniu būdu vyksta kažkas“

- **Darbo vietos pritaikymas**, reikalingų darbo programų ir įrangos įgijimas ir pritaikymas,

„neregiai kartais naudoja telefonus su papildomomis programomis ir ne visos nuotolinio darbo programos yra pritaikytos neregiam“

- Padidėjęs **psichologinis nuovargis**

„emociškai pasigedau labai stipriai to išėjimo dirbti biure“

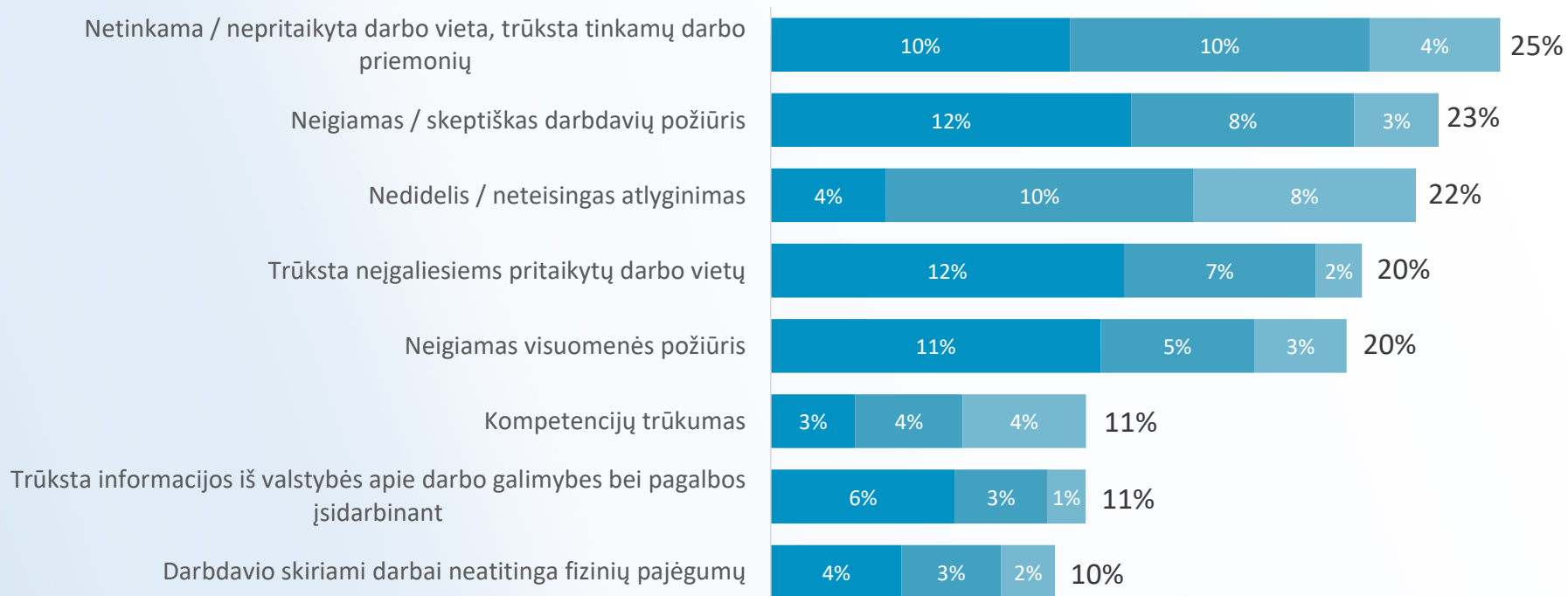
- Didelis darbdavio **nepasitikėjimas**

kiekvieną dieną reikalaujama *„pagal valandas pateikti veiklos ataskaitas“*, pažymima, jog situaciją labai pablogina atvejai, kai vienas iš darbuotojų *„prisidirba“* ir nuo to kenčia visa komanda, nes darbdavys nepasitiki visais, dėl to neretai krenta darbuotojų motyvacija.

Dažniausiai nurodyti sunkumai su kuriais darbo rinkoje susiduria asmenys su negalia

N = 383

3 pagrindinės problemos, su kuriomis darbo rinkoje šiuo metu susiduria negalią turintys asmenys

Teigiamas Covid-19 pandemijos poveikis asmenims su negalia

N = 26

- **Poilsis**

„išmokau pabūti su savimi, skirti daugiau laiko hobiams“; „pirmą mėnesį buvo kaip mažos atostogos tos prastovos, pradėjau ieškoti nuotolinių prasiblaškimų – savanoriauti“

- **Daugėja paslaugų virtualioje erdvėje**

„labai daug reikalų galima sutvarkyti paprasčiau, nuotoliniu būdu. Žmonėms nereikia tiek daug vaikščioti, o mums neįgaliesiems tai yra problema privaikščioti po tas instancijas, prisibelsti“; „didžiausią džiaugsmą sukėlė atradimas visų elektroninių parduotuvių. Prieš karantiną buvo daug mažiau parduotuvių internete, pritaikytų neregiam“

- **Darbo vietų pritaikymas**, darbdaviai skyrė pinigų, kad darbuotojai įsikurtų darbo vietą namuose ir dirbtų taip nuolat

„tokių darbų buvo labai nedaug, o dabar labai daug darbų iš namų ir tai labai gerai, nes kai kurios darbo patalpos nebūna pritaikytos judėjimo negalių turintiems žmonėms“

- **Stigmatizacijos sumažėjimas** dirbant nuotoliu

„kai mes dirbame nuotolyje, tai žmonės nemato mūsų trūkumų, nes sėdime už monitoriaus ir tada išnyksta visos ribos, visa diskriminacija“

Išvados

- Didžiausia Covid-19 žala – asmenų su negalia emocinei būklei;
- Asmenys su negalia darbo rinkoje patiria daug sunkumų, tačiau jie nėra išskirtinai sukelti Covid-19 pandemijos;
- Ypač daug sunkumų sukuria neigiamas visuomenės ir darbdavių požiūris į asmenų su negalia pajėgumą dirbti;
- Asmenų su negalia padėtis darbo rinkoje itin priklauso nuo jų amžiaus bei gyvenamosios vietos;
- Geri kompiuterinio raštingumo įgūdžiai padėjo asmenims su negalia itin gerai prisitaikyti prie pakitusios situacijos.

Rekomendacijos

- **Gerinti asmenų su negalia kompiuterinio raštingumo gebėjimus;**
- **Organizuoti ryšių su visuomene kampanijas, keičiančias visuomenės ir darbdavių požiūrį į asmenų su negalia galimybes dirbti (pavyzdžiui, per konkrečių asmenybių ar įmonių sėkmės istorijas);**
- **Skatinti darbdavius atsižvelgti į individualizuotus asmenų su negalia poreikius;**
- **Asmenims su negalia teikti emocinę pagalbą, didinti jų motyvaciją integruotis į darbo rinką.**